

Finansdepartementet

Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Vad är officiell statistik? (SOU 2012:83)

Högskoleverket har anmodats att yttra sig över ovanstående betänkande och ärendet har förts över till Universitetskanslersämbetet.

Utredarens ställningstaganden utgår till stor del från behovet av att anpassa det svenska statistiksystemet till de föreslagna ändringarna i EU:s statistikförordning. Formuleringarna i den slutliga förordningen, den nationella tolkningen av denna och hanteringen av detta får därför stor betydelse för hur det svenska statistiksystemet kommer att se ut i framtiden.

Övergripande synpunkter

Utredaren bedömer att systemet för den officiella statistiken i huvudsak fungerar väl idag och föreslår att den decentraliserade organisationsmodellen ska behållas.

Universitetskanslersämbetet stöder till fullo att modellen behålls.

Ämbetet vill dessutom framhålla att en viktig fördel med det decentraliserade statistiksystemet är att förutsättningarna för att statistiken ska vara relevant underlättas påtagligt genom att statistikansvaret är förlagt till myndigheter inom respektive verksamhetsområde med kunskap om sakområdet. Det är olyckligt att utredaren inte för något sådant resonemang, eftersom detta faktum betydligt förstärker fördelen med det decentraliserade statistiksystemet. Utredaren framhåller visserligen fördelen med nära kontakter med användarna, men ämbetet menar att kunskapen om sakområdet har stor betydelse för statistikens relevans.

Vid anpassningen av det svenska statistiksystemet till de kommande förändringarna i EU:s statistikförordning bör regeringen särskilt värna alla statistikansvariga myndigheters (SAM) beslutanderätt (avseende innehåll, metod och utveckling) för respektive statistikområde. Det är mycket olyckligt om statistikansvaret för övriga 26 SAM urvattnas i och med att SCB:s roll gentemot EU stärks.

Rollfördelningen mellan SCB och ROS måste klargöras

Utredaren föreslår att det i SCB:s instruktion tydligt bör framgå att SCB är Sveriges National Statistics Institute (NSI) och att SCB:s föreskriftsrätt ska utvidgas från att endast avse tillgänglighet till att även omfatta kvalitetsfrågor i vidare mening. SCB:s föreskriftsrätt regleras för närvarande i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

Utpekandet av SCB som Sveriges NSI tillstyrks

Universitetskanslersämbetet har inget att erinra mot att SCB utpekas som Sveriges NSI i kontakter med EU. I praktiken fungerar det så redan idag, men Universitetskanslersämbetet deltar tillsammans med SCB i EU:s arbetsgrupper etc. som avser högskoleväsendet, och utgår ifrån att denna ordning kommer att kunna fortsätta. Om rollfördelningen formaliseras är det angeläget att även beredningsorganisationen för internationella frågor formaliseras och tydliggörs. Den beredning som behandlar högre nivåer inom det europeiska statistiksystemet (t.ex. ESSC- och DSS-möten), där ämbetet inte deltar, behöver förbättras avsevärt, så att SAM får större möjligheter att diskutera och påverka vilka synpunkter som förs fram på möten.

Ett mer fristående ROS behövs

Enligt SCB:s instruktion ska det finnas ett råd för den officiella statistiken (ROS) vid SCB, med SCB:s generaldirektör (GD) som ordförande, och utredaren föreslår ingen ändring av denna ordning. Samtidigt föreslår utredaren att SCB:s föreskriftsrätt enligt förordningen om den officiella statistiken ska utvidgas till att även omfatta kvalitetsfrågor.

Nu föreslår utredaren nya uppgifter av tydligt samordnande karaktär för ROS, inklusive att göra löpande översiktliga granskningar av statistikens kvalitet. Enligt utredarens förslag är det ROS, som nu är en del av SCB, som får till uppgift att samordna det nationella statistiksystemet. Det innebär bl.a. att ROS ska granska samtliga SAM, inklusive SCB. När utredaren föreslår att SCB:s samordnande roll (som utövas av ROS) förstärks till att omfatta granskningar och föreskriftsrätten för SCB därmed utvidgas till att omfatta även kvalitetsfrågor är det olämpligt att ROS är så starkt knutet till SCB.

Därför anser Universitetskanslersämbetet att ROS ska vara en *egen myndighet* med föreskriftsrätt, men denna myndighet kan mycket väl ha sitt kanslistöd från SCB. Enligt ämbetets mening bör alltså ROS fortsättningsvis ha SCB som värmyndighet, men få en självständig ställning. En sådan ordning borde inte medföra ökade kostnader jämfört med utredarens förslag.

Även fortsättningsvis bör således kanslistödet för ROS finnas hos SCB, som besitter erforderlig kompetens, men besluten bör fattas av en fristående myndighet. Det innebär att den utvidgade föreskriftsrätt för SCB som utredaren föreslår i stället bör gälla den fristående myndigheten ROS.

Universitetskanslersämbetets ovanstående övergripande synpunkter och förslag har konsekvenser för hur ämbetet ser på utredarens olika bedömningar och förslag och kommentarerna har den utgångspunkten.

I fortsättningen av yttrandet kommenterar Universitetskanslersämbetet endast sådana bedömningar och förslag där ämbetet anser det angeläget att lämna synpunkter.

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

Kommentarer till specifika bedömningar och förslag

Utredningens bedömning och förslag: Sverige bör även fortsättningsvis tillämpa en mer avgränsad definition av begreppet officiell statistik, med innebörden att sådan statistik ska vara av särskild vikt för beskrivningen av samhället. EU-reglerad statistik bör dock i normalfallet alltid vara officiell statistik. Med inriktning på bl.a. dessa förhållanden bör statsmakterna göra vissa allmänna uttalanden om vad som bör känneteckna officiell statistik, i syfte att ge vägledning för de statistikansvariga myndigheternas bedömningar.

Dagens ordning för att besluta om den officiella statistikens inriktning bör behållas. För det fall att ytterligare myndigheter önskar bli statistikansvariga myndigheter bör de lämna förslag om detta till regeringen som därefter får fatta beslut i frågan.

Det är inte självklart vad förslaget skulle innebära för utbildningsstatistik som delvis är EU-reglerad. Ämbetet vill framhålla att på utbildningsområdet avviker ibland de EU-reglerade definitionerna från de nationella och vissa anpassningar behöver göras för den internationella rapporteringen. Det innebär att den statistik som levereras till EU ibland är anpassad för att kunna vara jämförbar med andra länder, men i ett svenskt perspektiv kanske inte den mest relevanta. Det bör därför även fortsättningsvis vara den statistikansvariga myndigheten som beslutar om vilken statistik som klassas som officiell.

Universitetskanslersämbetet instämmer således i att dagens ordning för att besluta om den officiella statistikens inriktning bör behållas, inklusive att det är respektive SAM som beslutar om statistikens innehåll och omfattning inom sitt statistikområde (se bl.a. sidan 239 i utredningen). Ämbetet har inte heller i övrigt något att erinra mot dessa förslag.

Utredningens bedömning och förslag: Förutsatt att tillräcklig sekretess kan upprätthållas är det inget som hindrar att officiell statistik omfattar redovisningar på lägre aggregeringsnivåer. Sådana redovisningar kan medföra fördelar, i form av t.ex. förbättrade möjligheter till medborgerlig insyn, varför det finns skäl att där så är möjligt sträva efter att i ökad utsträckning redovisa statistiken på lägre aggregeringsnivåer.

De statistikansvariga myndigheterna har redan tillräckliga verktyg för att fånga upp och analysera eventuella önskemål från andra användare om att på något område låta den officiella statistiken även omfatta redovisningar på lägre aggregeringsnivåer. Några förändringar av regelverket eller andra åtgärder från statsmakternas sida behövs inte i sammanhanget.

Universitetskanslersämbetet instämmer i utredarens bedömning och tillstryker förslaget.

Ämbetet vill också påpeka att överväganden kan behöva göras även om tillgängligheten avseende insamlade data som inte klassas som officiell statistik. Ena ytterligheten är att man – som Universitetskanslersämbetet – utan avgift tillhandahåller i stort sett all statistik som samlas in, oavsett om den klassas som officiell statistik eller ej. En annan ytterlighet är att göra en smal avgränsning av den statistik som fritt tillgängliggörs och att sedan ta betalt för en stor del av insamlad

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

statistik, ett förfaringssätt som idag tillämpas av delar av SCB. Enligt ämbetets mening bör SAM sinsemellan ha en generös inställning avseende utbyte av insamlade data.

Utredningens bedömning och förslag: De viktigaste kvalitetskraven som ställs på den officiella statistiken ska framgå av lagen om den officiella statistiken. Kvalitetskraven i lagen ska formuleras med utgångspunkt i de kvalitetskriterier som finns i EU:s statistikförordning.

Mycket av det som står i EU:s riktlinjer för europeisk statistik (Code of Practice) uppfylls redan i svensk rätt. Ytterligare någon av principerna kan behöva författningsregleras. Till exempel ska i förordningen om den officiella statistiken införas riktlinjernas princip 9 om en rimlig uppgiftslämnarbörda. Merparten av principerna i riktlinjerna torde dock passa bäst i föreskrifter från SCB eller, som i dag, i allmänna riktlinjer.

Universitetskanslersämbetet stöder detta förslag, med undantag från att eventuella föreskrifter bör utfärdas av ett fristående ROS, inte av SCB, se motivering ovan. För att stöda SAM borde ROS även utfärda allmänna råd, som tas fram i samråd med övriga SAM.

Utredningens bedömning: De statistikansvariga myndigheterna arbetar på ett seriöst sätt med kvalitetsfrågor, såväl enskilt som i gemensamma fora, bl.a. inom ramen för Rådet för den officiella statistiken. Då god kvalitet är av avgörande betydelse för den officiella statistikens tillförlitlighet och trovärdighet, är det väsentligt att myndigheterna även fortsättningsvis bedriver ett aktivt kvalitetsarbete.

Det skulle ha en viktig signalverkan gentemot bl.a. statistikens användare om fler av de statistikansvariga myndigheterna, och då i synnerhet SCB, gjorde en utfästelse om tillräcklig kvalitet. Möjligen kan det krävas en viss modifiering av kriterierna för tillräcklig kvalitet för att de ska bli tillämpbara för fler myndigheter. Att utreda detta bör rimligen vara en uppgift för Rådet för den officiella statistiken.

Då och då uppstår fel i statistiken, vilket är negativt. Att helt undvika fel i ett så pass komplext system som statistiksystemet torde dock i praktiken vara omöjligt. När fel väl uppstår är det viktigt att de statistikansvariga myndigheterna har en organisation och rutiner för att uppmärksamma, rätta, analysera och lära av felen. Det är också viktigt att myndigheterna öppet redovisar de fel som uppstår, så att uppdragsgivare, användare m.fl. uppmärksammas på förhållandena.

Oberoende forskning om kvalitetsfrågor skulle kunna ge väsentlig inspiration för myndigheternas kvalitetsarbete. Att närmare analysera lämplig inriktning och lämpliga former för sådan forskning bör kunna vara en uppgift för SCB:s vetenskapliga råd.

Universitetskanslersämbetet förespråkar att man inom det svenska statistiksystemet går över till EU:s riktlinjer Code of Practice fullt ut. Om detta kombineras med att SAM gör årliga självvärderingar och ett fristående ROS genomför översiktliga granskningar bedömer ämbetet att detta är fullt tillräckligt för att garantera att den officiella statistiken håller tillräcklig kvalitet och några ytterligare utfästelser om tillräcklig kvalitet behövs därför inte. I övrigt instämmer ämbetet i utredarens bedömning.

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

Utredningens bedömning: Starka skäl talar för att SCB bör rådfrågas om och delta i utformningen, utvecklingen och avslutandet av administrativa register som andra organ bygger upp och upprätthåller. Detta kan lämpligen hanteras genom att registeransvariga myndigheter görs skyldiga att samråda med SCB i de nämnda situationerna. Därvid bör också SCB, i sin roll att samordna statistiksystemet, ges i uppdrag bevaka andra statistikansvariga myndigheters intressen. Samordningen av detta torde kunna hanteras inom ramen för Rådet för den officiella statistiken.

Förutsatt att inte den slutliga utformningen av EU:s statistikförordning anger annat, bör följande gälla för en sådan samrådsskyldighet. De berörda myndigheterna ska vara skyldiga att samråda med SCB, men fria att efter samrådet fatta självständiga beslut och ska informera SCB om dessa. Samrådsskyldigheten bör inte avse register i största allmänhet, utan endast sådana vars data med rimlig grad av sannolikhet kan antas komma att användas för statistikproduktion.

Ett införande av en samrådsskyldighet för registeransvariga myndigheter bör inte ske förrän den slutliga utformningen av EU:s statistikförordning är bestämd.

Utredaren menar att ett krav på att SCB ska rådfrågas om och delta i utformningen, utvecklingen och avslutandet av administrativa register som andra organ bygger upp och upprätthåller ska införas i svensk rätt om ändringarna i EU:s statistikförordning går igenom. Det är otydligt vem utredaren menar att samrådet ska ske med. Visserligen pekas SCB ut som den samrådet ska ske med, men det är otydligt om utredaren menar att det i praktiken är med ROS som samrådet ska ske.

I de fall det registeransvariga organet inte är SAM bör enligt Universitetskanslersämbetet eventuell samrådsskyldighet gälla respektive SAM och inte SCB. Ämbetet kan inte se hur SCB ska ha möjlighet att sätta sig in i vilka uppgifter som behövs inom alla olika statistikområden. Ett exempel är universitetens och högskolornas studieadministrativa system Ladok, varifrån uppgifter hämtas till universitets- och högskoleregistret. Det är ämbetet som (efter samråd med universitet och högskolor) vet vilka uppgifter som behövs för statistik om högskoleväsendet och därmed är det Universitetskanslersämbetet som eventuellt samråd bör ske med.

Om EU-förordningen kommer att kräva att sådana samråd ska ske med NSI, dvs. SCB måste det regleras i svensk rätt att samrådet också ska ske med respektive SAM.

Utredningens bedömning och förslag: Dokumentation av vilken statistik som finns, hur den är framställd och vad den innehåller är en förutsättning för att statistiken ska vara tillgänglig och användbar.

Det enda formella krav som i dag finns avseende dokumentation av den officiella statistiken är att de statistikansvariga myndigheterna ska upprätta aktuella beskrivningar av statistiken, enligt en form som SCB anger. Myndigheterna lever i huvudsak upp till detta krav. Därtill tar myndigheterna ofta fram även annan, mer fördjupande dokumentation.

Dokumentationen synes ha förbättrats med tiden. En kvarstående brist är dock att dokumentationen ofta tycks ske i efterhand. Det är viktigt att myndigheterna strävar efter att integrera dokumentationsarbetet i produktionsprocessen och göra dokumentationen löpande.

Dagens dokumentation torde i huvudsak uppfylla behoven för användare som främst använder statistiken i informativt syfte och/eller för att på basis av de

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

summerade sammanställningar som presenteras på myndigheternas hemsidor göra analyser som kräver mer begränsad bearbetning av det statistiska materialet. Störst problem med dokumentationen torde finnas bland användare – ofta forskare – som har större behov av att själva bearbeta statistiken och de bakomliggande datamaterialen för olika vidareanvändningar och analyser. De förslag som lämnades i utredningens delbetänkande torde dock förbättra situationen för de mer avancerade användarna.

Ambitionen bör vara att dokumentationen så långt möjligt ska ge berörda intressenter de svar de behöver, vilket inte sällan torde kräva en mer omfattande och djupgående dokumentation än vad som ges av dagens författningsreglerade krav. Samtidigt bör man inte ha en övertro på möjligheterna att reglera fram en fullständigt heltäckande dokumentation. I särskilt komplicerade fall torde det vara ofrånkomligt att dokumentationen måste kompletteras med individuell rådgivning eller information från den statistikansvariga myndighetens sida.

Utredningen lämnar inga förslag på författningsändringar beträffande dokumentation. Frågan om dokumentation behöver dock diskuteras vidare, vilket lämpligen kan ske inom ramen för Rådet för den officiella statistiken. Vidare bör SCB ges i uppdrag att närmare utreda vilka förutsättningar som finns för att i ökad utsträckning ge allmän spridning åt metoder och verktyg som utvecklas för allmänna medel.

Universitetskanslersämbetet stöder utredningens förslag att SCB ska ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för att i ökad utsträckning ge allmän spridning åt metoder och verktyg som utvecklas för allmänna medel. Dessa metoder och verktyg bör komma SAM till del på ett bättre sätt än idag.

Utredningens bedömning och förslag: I SCB:s uppdragsverksamhet ska full kostnadstäckning fortsatt gälla som ekonomiskt mål. Detta främst med tanke på konkurrensneutraliteten. Om statsmakterna i prishänseende vill stimulera vissa användargrupper, t.ex. forskares, tillgång till de data som finns i SCB:s register, bör det hellre ske genom anslag till den som köper data än till den som tillhandahåller dem.

I de fall övriga statistikansvariga myndigheter önskar ta ut avgifter för att tillhandahålla specialbearbetningar av myndighetens officiella statistik, så bör prissättningen baseras på kostnaden för att framställa och distribuera statistiken, dvs. full kostnadstäckning för uttagen. Normalt kan då en timtaxa, inklusive en rättvisande andel av myndighetens gemensamma kostnader, tillämpas. Detta förefaller också vara den princip som flertalet statistikansvariga myndigheter för närvarande tillämpar.

I utredningsarbetet har användare framfört kritik om att SCB:s prissättning brister i transparens. Här finns utrymme för förbättringar från SCB:s sida. Mycket torde vara vunnet om SCB söker att utveckla en mer aktiv kunddialog, inkluderande tydligare information om hur priserna sätts.

Prissättningen avseende statistik är inte helt enhetlig mellan de statistikansvariga myndigheterna i dag. Variationerna synes dock i allmänhet inte bero på att prissättningen sker på ett felaktigt sätt, utan är huvudsakligen en följd av de skilda förvaltningsrättsliga och andra förutsättningar som råder för verksamheten vid de olika myndigheterna. Myndigheterna bör både bli bättre på att till omvärlden kommunicera varför variationerna förekommer och sinsemellan diskutera hur

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

prissättningen bör gå till och om möjligt söka uppnå ökad enhetlighet. Sådana diskussioner kan lämpligen föras inom ramen för Rådet för den officiella statistiken.

Universitetskanslersämbetet instämmer i utredningens bedömning av att det finns behov av ökad transparens vad gäller SCB:s prissättning. Det är idag mycket svårt att få insyn i både SCB:s generella prissättning och beräkningsunderlag vid exempelvis avtalsförhandlingar. Med full respekt för behovet av sekretess av konkurrensskäl finns det ändå utrymme för att SCB ökar transparensen, åtminstone under själva avtalsarbetet. Detta gäller särskilt när det som i ämbetets fall inte finns någon konkurrent till SCB då registren på högskoleområdet genom förordningsreglering ska föras av SCB.

Utredningens förslag: Statistiksekretessens föremål, styrka och tid ska kvarstå oförändrade.

Paragrafen görs mera lättöverskådlig genom att den delas upp i stycken och att den sekretessbrytande delen av bestämmelsen lyfts ut och läggs i en egen paragraf.

Andra jämförbara undersökningar som utförs av kommittéväsendet och Statskontoret ska omfattas av statistiksekretess direkt enligt lag.

De sekretessbrytande undantagen ska vara desamma som enligt gällande rätt. Begreppet forskning ska däremot definieras i lagen. Detta sker genom en hänvisning till definitionen av forskning i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.

Universitetskanslersämbetet instämmer i att statistiksekretessens föremål, styrka och tid ska kvarstå oförändrade. Ämbetet välkomnar också att paragrafen görs mera lättöverskådlig.

Att utvidga sekretessens räckvidd till att omfatta kommittéväsendet och Statskontoret är emellertid en komplex fråga som behöver utredas ytterligare. Det är exempelvis inte preciserat vilka som omfattas av kommittéväsendet.

Även förslaget att begreppet forskning ska definieras i lagen och att detta skall ske genom en hänvisning till definitionen av forskning i lagen(2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor behöver enligt ämbetets mening utredas vidare. I lagen definieras forskning enligt följande: *vetenskapligt experimentellt eller teoretiskt arbete för att inhämta ny kunskap och utvecklingsarbete på vetenskaplig grund, dock inte sådant arbete som utförs inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå eller på avancerad nivå*. Idag kan studenter begära att få ut sekretessbelagda uppgifter för forskning och huruvida det är forskningsändamål eller inte prövas. Att införa en definition enligt förslaget skulle helt stänga dörren för studenter på grundnivå och avancerad nivå att få tillgång till sekretessbelagda uppgifter som omfattas av absolut sekretess. För dessa studenter skulle möjligheten att efter skadeprovning få ut nämnda uppgifter således försvinna. Universitetskanslersämbetet har inga invändningar mot att begreppet forskning definieras i lag, men anser att definitionen inte helt bör utesluta att forskning kan utföras av studenter på lägre nivåer än forskarnivå.

Utredningens bedömning och förslag: SCB:s uppdragsverksamhet ska fortsatt bedrivas tillsammans med myndighetens övriga verksamhet och tillåtas ha i

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

huvudsak samma inriktning som i dag. Uppdrag avseende officiell statistik ska liksom i dag prioriteras.

Även fortsättningsvis ska SCB samlat utöva ansvars-, produktions- och förvaltningsrollerna.

Det finns skäl att förtydliga och strama upp uppdragsverksamheten i SCB:s instruktion. De problem som kan finnas med rollkonflikter i SCB:s verksamhet bör kunna minskas genom olika åtgärder som föreslagits i betänkandet, t.ex. bättre transparens i myndighetens prissättning.

Som ovan beskrivits anser Universitetskanslersämbetet att den utökade samordning av det svenska statistiksystemet som föreslås avseende kvalitetsfrågor bör utövas av ett fristående ROS, i form av fristående myndighet, men med SCB som värmyndighet.

Utredningens bedömning: Utredningsarbetet har visat att statistiksystemet i huvudsak fungerar väl i dag, varför det knappast finns skäl att anta att dagens mjuka form av samordning skulle ha betydande brister.

I syfte att värna statistikens kvalitet finns det dock skäl att – inom ramen för de förutsättningar som ges av det decentraliserade systemet – något höja ambitionerna beträffande samordning, uppföljning m.m.

Universitetskanslersämbetet instämmer i utredarens bedömning att statistiksystemet i huvudsak fungerar väl, men att det med anledning av kommande ändringar i EU:s statistikförordning kan finnas skäl att något höja ambitionerna vad gäller samordning etc. Ämbetet vill dock åter påpeka att man i de förändringar som genomförs särskilt måste värna självständigheten för SAM.

Utredningens bedömning och förslag: Med de föreslagna förändringarna av EU:s statistikförordning får de nationella statistikbyråerna (NSI) en förstärkt roll avseende bl.a. samordning.

Att SCB är Sveriges NSI bör tydligt framgå av SCB:s instruktion genom att det där anges att SCB har till uppgift att fullgöra de uppgifter som enligt en EU-rättsakt ska fullgöras av den nationella statistikbyrån (NSI). Med denna reglering blir det också möjligt för SCB att fungera som beledsagare vid kommissionens landsbesök.

SCB:s föreskriftsrätt ska utvidgas från att endast avse tillgänglighet till att även omfatta kvalitetsfrågor i vidare mening. Liksom i dag ska gälla att SCB får meddela närmare föreskrifter efter att ha hört samtliga statistikansvariga myndigheter.

Se inledningen av yttrandet. Föreskriftsrätten bör gälla för ett fristående ROS, inte för SCB.

Utredningens bedömning och förslag: SCB bör ges uppgiften att vara huvudansvarig för och samordna arbetet med den självvärdering som ska ligga till grund för Sveriges årliga rapporter till EU-kommissionen om efterlevnaden av kraven i EU:s statistikförordning. Detta bör komma till uttryck i SCB:s instruktion.

Övriga myndigheter som framställer europeisk statistik ska bidra med underlag till självvärderingen. Tillräckligt stöd för deras skyldighet att medverka i arbetet ges av myndighetsförordningen och förvaltningslagen.

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

I statistiksystemet bör införas en rätt för Rådet för den officiella statistiken att löpande göra översiktliga granskningar av bl.a. statistikens kvalitet och tillgänglighet, t.ex. genom stickprov eller tematiskt. Detta bör framgå av SCB:s instruktion.

Med dessa två typer av uppföljningsinstrument ges ett väsentligt underlag för att utveckla det svenska statistiksystemet. De torde även kunna bidra till att generera idéer om förbättringsåtgärder av det slag som ska ingå i Sveriges åtagande gentemot EU om förtroende för statistiken.

Universitetskanslersämbetet instämmer i att SCB bör ges uppgiften att samordna arbetet med de självvärderingar som väntas ligga till grund för årliga rapporter till EU-kommissionen. Eftersom detta handlar om att företräda Sveriges statistiksystem gentemot EU är det naturligt att SCB får uppgiften.

Universitetskanslersämbetet har inget att invända mot att översiktliga granskningar av den officiella statistikens kvalitet m.m. genomförs. Att göra sådana granskningar handlar emellertid om samordning av det svenska nationella statistiksystemet och är således en uppgift för ett fristående ROS. Enligt Universitetskanslersämbetets uppfattning är det därför ROS som bör ges rätten att göra dessa granskningar. Detta bör regleras i ROS egen instruktion och inte i SCB:s.

Universitetskanslersämbetet anser också det lämpligt att arbetet med självvärderingar utgår från Code of Practice och att de översiktliga granskningar som utredaren föreslår att ROS får ansvar för utgår ifrån självvärderingarna.

Utredningens bedömning och förslag: Utredningens förslag att Rådet för den officiella statistiken löpande ska göra översiktliga granskningar innebär en ny roll för rådet. Övriga förslag som i betänkandet har lämnats om nya uppgifter för rådet bör utan svårighet kunna passas in i rådets nuvarande arbetsformer.

Rådet för den officiella statistiken ska utvidgas, så att det består av SCB:s generaldirektör, som ska vara ordförande, och högst tolv andra ledamöter. Av de tolv andra ledamöterna ska en vardera komma från myndigheterna Försäkringskassan, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk och Statens skolverk och resterande sex från övriga statistikansvariga myndigheter. Ledamöterna ska utgöras av generaldirektörerna för berörda myndigheter. Att rådet ska ha denna sammansättning ska framgå av SCB:s instruktion. För de resterande sex platserna bör dagens rotationsprincip fortsatt tillämpas.

Även fortsättningsvis bör Rådet för den officiella statistiken vara ett rådgivande organ till SCB.

Som tidigare nämnts anser Universitetskanslersämbetet att ROS bör vara en fristående myndighet och inte en del av SCB, samt att SCB:s GD inte ständigt ska vara ordförande. Ordförandeskapet skulle kunna rotera mellan samtliga 27 SAM och utses av SAM gemensamt.

Ämbetet har inga invändningar mot att ROS utvidgas och att sex ledamöter ska komma från de föreslagna myndigheterna. Därutöver bör tilläggas en plats för SCB:s GD. Trots att ämbetet anser att SCB:s GD inte ständigt bör vara ordförande i

2013-03-06

Reg.nr
131-96-13

ROS bör SCB ingå som ständig ledamot i ROS. Enligt ämbetets förslag skulle det fristående ROS bestå av maximalt 13 ledamöter, varav 7 skulle komma från utpekade SAM. Övriga platser skulle rotera mellan övriga SAM. Eventuellt kunde rådet behöva utökas med oberoende statistisk kompetens.

Utredaren för ett resonemang om vilket beslutsmandat ROS ska ha, i första hand avseende budgetfrågor. Enligt Universitetskanslersämbetet bör det fristående ROS ha föreskriftsrätt, men även fortsättningsvis agera *tillsammans med SAM* (inklusive SCB) genom arbetsgrupper t.ex. för att ta fram allmänna råd etc.

Utredningens bedömning: Utredningens förslag om ökad uppföljning och utvecklad samordning torde kräva att ytterligare resurser tillskjuts för de föreslagna arbetsuppgifterna. Behovet bedöms uppgå till totalt ca 5 miljoner kronor per år. Flera finansieringsmöjligheter är tänkbara.

Vad gäller finansieringen av det ökade resursbehovet diskuterar utredaren en möjlighet som innebär att detta ska finansieras av samtliga SAM gemensamt. Universitetskanslersämbetet vill påpeka att ämbetet är en nybildad myndighet med en skarpt nedskuren budget, i förhållande till tidigare myndighet med samma ansvar, utan utrymme för ökade kostnader. Det är uteslutet att Universitetskanslersämbetet kan bidra till finansieringen av ett utvidgat ROS.

Ämbetet anser att kostnaden för ökad uppföljning och samordning vare sig bör bäras av SCB eller av alla SAM gemensamt. Detta berör hela statsförvaltningen och bör därmed finansieras via tillkommande anslag till ROS.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av utredaren Marie Kahlroth, i närvaro av avdelningschefen Annika Pontén och seniora rådgivaren Gunilla Jacobsson. I beredningen av ärendet har också verksjuristen Caroline Cruz deltagit.

Lars Haikola

Marie Kahlroth